

KUR'AN'I VE YAKÎNİ ÖĞRENİN!*

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!..

Size Almanya'nın Ludvigshafen şehrinden hitab ediyorum. İnşâallah, temennî ederdim, buradan size müjdeli haberleri bu haftaya yetiştirmeyi; olmadı. Önümüzdeki haftalar belki güzel gelişmeler müjdeleyebilirim.

Bu sohbetimde Peygamber SAS Efendimiz Hazretleri'nin bazı emirlerini size nakletmek istiyorum.

a. Yakîni Öğrenin!

Peygamber SAS Efendimiz, sohbetimizin ilk hadis-i şerifi olan bu rivayette buyuruyor ki:¹

تَعَلَّمُوا الْيَقِينَ كَمَا تَعَلَّمُوا الْقُرْآنَ

حَتَّى تَعْرِفُوهُ فَإِنِّي أَتَعَلَّمُهُ

(حل. عن ثور بن يزيد مرسال)

RE. 254/1 (*Teallemü'l-yakîne kemâ teallemü'l-kur'ân, hattâ ta'rifûhü feinnî eteallemühû.*)

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

¹ Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.95; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Yakîn*, c.I, s.96, no:7; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XVI, s.198; Sevr ibn-i Yezîd Rh.A'ten.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.791, no:7337; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XI, s.302, no:10841.

Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

Hadîs-i şerifin önce metnini kısaca beyân edeyim, Peygamber SAS Efendimiz hepimize buyuruyorlar ki:

(*Teallemü'l-yakîn*) “Yakîni teallüm ediniz, öğreniniz! (*kemâ teallemü'l-kur'ân*) Kur'an-ı Kerîm'i öğrendiğiniz gibi, yakîni de teallüm ediniz, öğreniniz; (*hattâ ta'rifûhü*) sonunda onu iyice bilecek kadar, bilinceye kadar, iyice anlayıncaya kadar, iyice hazmedinceye kadar... (*Feinnî eteallemühû*) Çünkü, ben peygamber olduğum halde, onu teallüm ediyorum, ben de onu öğreniyorum. Ben de onu tam elde etmek için, gayret sarf ediyorum.” diye Efendimiz buyurmuş.

Yakîn kelimesini burada izah etmemiz lâzım! Çünkü Peygamber Efendimiz, “Yakîni öğrenin!” diyor. Tabii, Efendimiz'in Kur'an-ı Kerim'i öğrenmekle ilgili tavsiyeleri pek çoktur. Kur'an-ı Kerim'i öğrenmek çok sevaplıdır.

خَيْرُكُمْ مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَعَلَّمَهُ

(خ. عن عثمان)

(*Hayruküm men tealleme'l-kur'âne ve allemehû*)² “Sizin en hayırlınız, Kur'an-ı Kerim'i

² Buhârî, *Sahîh*, c.IV, s.1919, no:4739; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.70, no:1452; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.173, no:2907; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.76, no:211; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.69, no:500; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.324, no:118; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.13, no:73; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.324, no:1932; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V, s.19, no:8037; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.II, s.326; Ebû Avâne, *Müsned*, c.II, s.445, no:3766;

öğrenenlerdir ve öğretenlerdir.” diye hepimizin bildiği hadis-i şerifler de var.

Kur’an-ı Kerim başımızın tâcı, elbette onu öğreneceğiz. Kur’an-ı Kerim çok önemli...

“—Kur’an-ı Kerim’i öğrendiğiniz gibi, yâni onun kadar önem vererek, yakîni de öğrenin!.. Nihâyet onu iyice hazmedip, tam mânâsıyla bilir bir vaziyete gelinceye kadar, öğrenmek husûsunda bir koşturma, gayret içinde olun, çalışmalar yapın! Çünkü ben de öğreniyorum.” diyor.

Yakîn kelimesinin telâffuzuna dikkat edin! Bunun *î*’si uzun... Türkçe’deki uzağın zıttı,

---

İbnü’l-Ca’d, *Müsned*, c.I, s.84, no:475; Tahavî, *Müşkilü’l-Âsâr*, c.XI, s.277, no:4470; İbn-i Asâkir, *Mu’cem*, c.I, s.14, no:14; Ebû Nuaym, *Ahbâr-ı İsfahan*, c.V, s.475, no:40139; Temmâmü’r-Râzî, *el-Fevâid*, c.I, s.93, no:208; Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.II, s.169, no:2847; İbn-i Adiy, *Kâmil fi’d-Duafâ*, c.III, s.398; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.IV, s.109, no:1767; Ebû Nuaym, *Hilyetü’l-Evliyâ*, c.IV, s.194; Hz. Osman RA’dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.175, no:2909; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.528, no:3337; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.134, no:698; Kudâî, *Müsnedü’s-Şihâb*, c.II, s.227, no:1241; İbn-i Adiy, *Kâmil fi’d-Duafâ*, c.V, s.301; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.X, s.459, no:5628; Hz. Ali RA’dan.

Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.IV, s.18, no:1614; Abdullah ibn-i Ömer RA’dan.

Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.206, no:1157; İbn-i Adiy, *Kâmil fi’d-Duafâ*, c.II, s.191; Mizzî, *Tehzîbü’l-Kemâl*, c.V, s.290; Ukaylî, *Duafâ*, c.I, s.218, no:266; Sa’d ibn-i Ebî Vakkas RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.I, s.525, no:2351, 2353; *Keşfü’l-Hafâ*, c.I, s.393, no:1251;

Câmiü’l-Ehâdîs, c.XII, s.400, no:12178.

karşıtı olan *yakın* kelimesine benziyor ama, o değil. Uzun *î* ile olan *yakîn* kelimesi Arapça, şeksiz, şüphesiz, tereddütsüz, tam mânâsıyla, sapasağlam inanmak demek, inanç demek. Böyle tam mânâsıyla, tereddüt ve şek olmadan, aksamadan, iyice inanan kimseye de *mukîn*, yâni *yakîn* sahibi insan derler.

Yakîn'in üç mertebesi vardır, diye tasavvuf kitaplarında okumuşsunuzdur. "*İlme'l-yakîn, ayne'l-yakîn, hakka'l-yakîn*" diye biliyorsunuzdur. Hattâ Türkçe'de çok kullanılan bir tâbir var:

"—Ben o adamı yakînen biliyorum." derler.

Yâni "Şeksiz, şüphesiz bir şekilde biliyorum." mânâsına kullanıyoruz. Ama bazen yakın kelimesiyle karıştırılıyor, yakından tanıyorum mânâsına, yanlış olarak da kullanıyorlar.

Yakîn, sağlam iman demek. Peygamber Efendimiz, "Kur'an-ı Kerim'i öğrendiğiniz gibi sapasağlam, şeksiz, şüphesiz inanmayı da öğrenin!" buyuruyor. Demek ki, öğrenilecek şeyler bazen elle tutulur, gözle görülür, maddî varlıklar, nesnelere olur; kalem, defter, masa, taş, ağaç, yaprak... gibi. Bunu herkes anlar. Anlamayana da gösterirsin, elinle tutarsın, işte bu budur dersin. Yâni müşahhas diyoruz, somut diyoruz, elle tutulur diyoruz. Böyle şeyleri anlatmak kolaydır. Tabî öğrenmek de kolaydır.

"—Evlâdım kalem nedir?.."

"—Bilmiyorum."

"—İşte bak, buna kalem derler."

“—Evlâdım defter nedir?..”

“—Bilmiyorum.”

“—İşte bak buna defter derler.”

“—Kitap şudur, ev budur, saray budur... Atın küçüğüne tayderler, ineğin küçüğüne buzağı derler, tavuğun küçüğüne civciv derler...”

Maddî ve müşahhas, elle tutulur şeyleri böyle öğretebilirsiniz. Bunların öğrenilmesi, öğretilmesi kolaydır da, bir de mânevî şeyler vardır. Onların da öğrenilmesi lâzım!

Kur'an-ı Kerim, öğrenmemiz gereken bir bilgiler hazinesi, deryâsı; Kur'an-ı Kerim'i öğreneceğiz. Kur'an-ı Kerim'i açarız, okuruz. Okumayı öğrenmek var, harflerini öğrenmek var, ayetlerinin mânâlarını, tefsirlerini öğrenmek var, ahkâmını öğrenmek ve uygulamak var... Bunların hepsi lâzım, çünkü Kur'an-ı Kerim Allah'ın emirleri, şaka değil. Allah Peygamber Efendimize vahiy indirip, vahyedip bize buyurmuş, emirlerini bildirmiş. Biz de Allah'ın kulları olarak onun emrettiği şeyleri yapacağız, yasakladığı şeyleri bırakacağız.

Emrettiği şeyler bizim canımızı sıksa da, bize ağır gelse de, hoşumuza gitmese, keyfimizi kaçırsa da emrettiğini yapmamız lâzım.

“—İçki içmeyin!..”

“—İyi ama, içki çok tatlı, çok zevkli...”

Çok zevkli gelebilir bazı kimselere ama, içki içmeyecek.

“—Çalgı çalmayın, çalgı çaldırmayın, çalgı dinlemeyin!..”

“—İyi ama, ne kadar keyifli, zevkli, bu mûsikî, bu eğlence, bu rakkaseler, bu hânendeler, bu sâzendeler, şarkıcılar, türkücüler, saz şâirleri...”

Tabi mûsikînin, şiirin, sazın iyisi de var, kötüsü de var... Yâni yapmayın dediği şeyi, eğlence de olsa yapmayacak.

Kumar... Bazı insanlar kumarbaz, kumarı seviyorlar. Kumarhâneler çalışıyor, büyük paralar orada dönüyor. Kimisi kumar oynamağa Avrupa’ya, Amerika’ya gidiyor. Las Vegas’a gidiyor, bilmem Fransa’nın falanca meşhur şehrine gidiyor, Lüksemburg’a gidiyor, kumar oynuyor... E zevkli ki, bunu para kaybetmek pahasına yapıyor:

“—Oh ne heyecan... Şu kadar yutuldum, bu kadar yuttum.” diyor, hoşuna gidiyor.

Bunlar Allah’ın hoşuna gitmeyen, Allah’ın sevmediği şeyler.

Yasaklamış, senin hoşuna gitse bile yapılmayacak.

Allah’ın bazı emrettiği şeyler var, onlar da bazen hoşagitmeyebilir: Kalk bakalım, sabah namazını kıl!.. Kalk bakalım, kazancından şu kadarını fakire zekât olarak ver!.. Kalk bakalım, yürü, Allah yolunda cihad edeceksin, vatanını kâfire karşı savunacaksın, mazluma yardım edeceksin filan...

“—E ağır, zor, zahmetli; ben şimdi keyfimi bırakacağım, savaşa, cihada gideceğim olur mu?..”

Olur! Çünkü Allah emrettiyse, hoşuna gitmese de yapacaksın.

Allah’ın emirlerini, yasaklarını uygulayacaksın.

İnsan Kur’an-ı Kerim’i öğrenecek. Bunun gibi insanın demek bir de gözle görünmeyen şeyleri öğrenmesi lâzım. Bu hadis-i şerifte ne buyuruyor Peygamber Efendimiz: “Sağlam îmanı, tereddütsüz inanmayı, şeksiz şüphesiz îman getirmeyi de insanın öğrenmesi lâzım!” Bu gözle görülen bir şey değildir. Soyuttur, mücerrettir. Yâni elle tutulur değildir. İnsanın bunları da öğrenmesi lâzım!..

Meselâ tevekkül etmek, işini Allah’a ısmarlamak, Allah’a dayanmak... Bu da Allah’ın emri:

وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ

(الحزاب: ٣)

(*Ve tevekkel ale’llâh*) “Allah’a tevekkül et!” (Ahzab, 33/3) diyor.

Bunu da öğreneceğiz.

“—Tevekkül nasıl bir şeydir? Eni ne kadardır, boyu nekadardır, kaç kilo gelir?..”

Bu böyle bir şey değil, tartılmaz, ölçülmez ama, bir mânevî kavramdır. İnsanın tevekkülü öğrenmesi lâzım, yakîni öğrenmesi lâzım!

Meselâ, ayet-i kerime Peygamber Efendimiz’i methediyor:

آَمَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ

(البقرة: ٢٨٥)

(*Amene’r-rasûlü bimâ ünzile ileyhi min rabbihî ve’l-mü’minûn*) “Rasûlüllah Muhammed-i Mustafa SAS, Allah’ın kendisine indirmiş olduğu emirlere, ayetlere inandı ve mü’minler de inandılar.” (Bakara, 2/285)

Önce Peygamber Efendimiz inanıyor. Çünkü kendisinin üzerinde dönen bir olay; kalbinde, aklında, algılarında, duygularında dönen bir olay. Rasûlüllah SAS kesin olarak, tereddüt etmeden inanıyor; Allah-u Teâlâ Hazretleri de onun bu inancını medhediyor.

Tabî ilk zaman tereddüt ettiği oldu. Kendisine ilk defa Cebrâil AS geldiği zaman tereddüt etti. Eve geldi:

“—Beni sarıp sarmalayın, üşüyorum, titriyorum!” dedi. Olayları anlattı:

“—Acaba ben hastalanıyor muyum? Cebrail’i gördüm, böyle bir şeyler gördüm.” diye tereddüt etti.

O tereddüdü de son derece tabî bir şey; çünkü ilk karşılaştığı şeyde insan bir tereddüt eder, çeşit çeşit ihtimalleri düşünür. “Acaba ben rüya mı görüyorum, acaba ben hayal mi görüyorum, acaba ben sayıklıyor muyum, acaba ben vehme mi düştüm?” der insan. Ama sonradan olayların

çeşitli yönlerden kuvvetlendiğini görünce, sapasağlam bir şekilde:

“—Tamam, Allah bana melek gönderiyor, Allah’ın emirlerini ben bu şekilde alıyorum, bunları tebliğ edeceğim.” dedi.

Rasûlüllah SAS’in bir kişi olarak, insan olarak, beşer olarak kendisinin bu husustaki gayretini de medhediyor Allah-u Teâlâ Hazretleri: “Rasûlüllah en sağlam bir şekilde, en şeksiz bir şekilde inandı.” buyuruyor.

Peygamber Efendimiz bir olay hakkında anlattıktan sonra, dedi ki bir hadis-i şerifinde:

“—Ben bu olaya şeksiz inandım, Ebû Bekr-i Sıddîk da inandı.” dedi.

Ama ashab-ı kiramdan bazıları, o olayın mahiyetini henüz Ebû Bekr-i Sıddîk kadar çabuk kavrayamamışlardı. Yâni ilkönce kavramak, derhal inanmak... Tabîî bu talim ede ede, taallüm ede ede, yapa yapa olan bir şey.

Tevekkül de yapa yapa olan bir şey. Güzel huyları işlemek, kötü huyları atmak; bu da bir çalışma sonucunda elde edilecek bir şey, onun da öğrenilmesi lâzım! Meselâ, insanın güzel bir huy olan sabrı öğrenmesi lâzım! Ağırbaşlılığı, vakârı, teennîyi öğrenmesi lâzım!.. Meselâ, kötü bir huy olan aceleciliği bırakması lâzım!.. Bunlar da öğrenilecek şeyler.

Tabîî maddî şeyleri öğretmek kolay... İşte böyle direk gibi uzun olan harfe *elif* derler; tamam, bu kolay... Ama sabrı öğretmek, öğrenmek,

veyahut şükürü öğretmek, veya vefâyı öğretmek; bunlar da lâzım!..

“—Bunlar nerede öğretilir, bunların üniversitesi neresi, bunların mekteb-i âlîsi neresi?..”

Bunların menbaı tasavvuf, tekkeler... Tasavvuf bu işi öğretmiş. Mevlâna KS Hazretleri öğretmiş, Hacı Bayram-ı Velî Hazretleri öğretmiş. Rahmetli Yunus Emre öğretmiş, şiirleriyle hâlâ öğretiyor. Zamanındaki insanlara öğretmiş, kendisi de uygulamış.

Şimdi bakın bunlar tarihte kaldı. Yâni deniliyor ki: Bilmem Kastamonu’da filânca şeyhin tekkesi, Yılanlı Dergâhı, veyahut İstanbul’daki falanca Kaşgârî Tekkesi, Konya’daki Mevlevî Tekkesi, Hacı Bektaş-ı Velî’nin Kırşehir’deki, o malûm kasabadaki, Suluca Karahöyük denilen yerdeki tekkesi gibi... Bunlar tarihte kaldı.

“—Onlar tarihte kaldı da, biz güzel huyları nereden öğreneceğiz, kötü huylardan nasıl kurtulacağız, bunun müessesesi neresi, mektebi neresi?..”

Bunun mektebi tasavvuf, bunun da öğrenilmesi, öğretilmesi lâzım! O halde bunların da, kazanılmış tecrübelerin ışığında çağdaş bir şekilde, Yirminci Yüzyıl’ın şartlarına uygun, canlı bir tarzda öğretilmesi lâzım!..

Bir büyüğümüz anlatmıştı; dekanlık filan yapmış, Yusuf Ziyâ Binatlı isimli büyüğümüz, meşhur ilim adamı:

“—Biz gençken, Beyazıt’ta bir arkadaşımızla tanıştığımız zaman, karşılaştığımız zaman, ‘Mîrim, hangi dergâha mensubsunuz?’ diye sorardık.” diye hatıralarını tatlı tatlı anlatmıştı. Yâni, “Hangi dergâha devam ediyorsunuz, hangi tekkeden feyz alıyorsunuz, hangi tekkeden edep, ahlâk öğreniyorsunuz, usûl erkân öğreniyorsunuz?” diye onları sorarlarmış. “Şimdikiler ‘Hangi takımı tutuyorsun, Fenerbahçeli misin, Beşiktaşlı mısın?’ diye soruyorlar.” diyordu.

Tabii Fenerbahçe, Beşiktaş niye teşvik ediliyor; yâni gazetelerde dört sayfa, beş sayfa spor sayfası oluyor. Televizyon haberlerini arkasından spor haberlerine geçiliyor. Spor niye teşvik ediliyor?.. İnsanlar, gençler sağlıklı olsunlar diye... Spor insanı ruhen de geliştirir. Koş, fırla, temiz hava al!.. Bedenî kabiliyetleri gelişsin diye yapıyor.

Pekiye, beden gelişmesi düşünülüyor da, ruhun gelişmesi nerede olacak?.. Ruhun gelişmesi için bir mektep yok mu? Olmalı değil mi, ihtiyaç değil mi?.. İşte bunların öğrenilmesi lâzım! Peygamber Efendimiz de emir buyuruyor:

“—Yakîni, yâni şeksiz şüphesiz tereddütsüz, inanmayı elde edin, öğrenin! Buna tam sahip oluncaya kadar, çalışın, çabalayın, yakîn sahibi olun, sapasağlam olsun îmanınız. Ben de bunu öğreniyorum.” diyor.

Bu yakîni öğrenmek de, yine tekkelerde olur. Yâni, tasavvuf insana ne öğretir?.. Tahkîkî imanı öğretir, hakîkî imanı öğretir, yakîni öğretir,

edebi, ahlâkı öğretir, nefsi terbiye etmeyi öğretir. Bunlar öğrenilmediği zaman, insanlar iyi insan olmaz, iyi işler yapmaz. Kötü insanlardan iyi işler çıkmaz.

Bir emir bu... Peygamber Efendimiz SAS'ın hepimize emri.

Başınızı iki elinizin arasına alın, derin derin düşünün:

“—Ben bu yakîni nasıl elde ederim, nasıl öğrenebilirim? Efendimiz de bunun için çalışmış, çabalamış. Ben de imanımı

şeksiz, şüphesiz sağlam bir iman haline getirmek için neler yapmalıyım?” diye düşünün!

Tabî bu bir uzun yoldur, ince yoldur, çalışması zor olan bir yoldur. Ama sonucu çok tatlı olan bir yoldur. Tasavvuf bunu, yâni sağlam imana sahip olmayı zikirle, tasavvufî terbiyeyle, nefis terbiyesiyle, dervişe verilen bir takım görevlerin yapıla yapıla uygulanmasıyla sağlamıştır. Bu bakımdan, toplumumuzda büyük eksiklik var. O eksikliğin acısını her yerde çekiyoruz. Siyasette de çekiyoruz, idârede de çekiyoruz... Toplumun her kesiminde güzel huylu olmamanın sıkıntısını çekiyoruz. Çünkü eğitimi yapılmıyor. Eğitimi yapılmayan bir şeyin elbette sıkıntısı, yokluğu, çekilir, hissedilir, zararı görülür.

b. Atıcılığı ve Kur'an'ı Öğrenin!

İkinci bir şeyi tavsiye ediyor Peygamber Efendimiz bir başka hadis-i şerifte; Ebû Saîd Hazretleri'nden Deylemî'nin rivâyet ettiği

hadis-i şerif:³

تَعَلَّمُوا الرَّمَى وَالْقُرْآنَ وَخَيْرُ سَاعَاتِ
الْمُؤْمِنِ حِينَ يَذُكُرُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ

(الديلمى عن أبى سعيد)

RE. 254/5 (*Teallemü'r-remye ve'l-kur'ân, ve hayru sâati'l- mü'mini hîne yezkuru'llàhe azze ve celle*)

Bakın küçücük bir cümle veyahut bir satırlık bir hadis-i şerif ama, deryalar kadar bilgiler var. Saatlerce konuşsak anlatılacak derin mânâsı var. Efendimiz buyuruyor ki bu ikinci emrinde, birinci emrinde olduğu gibi:

(*Teallemû*) “Öğrenin!” Birincide, “Yakîni öğrenin, şeksiz inanmayı öğrenin!” demişti, burada yine öğrenin diyor. Neyi öğreneceğiz?..
(*Teallemü'r-remye ve'l-kur'ân*) “Atıcılığı, silah atıcılığını ve Kur'an-ı Kerim'i öğrenin!”

Bakın birisi Kur'an-ı Kerim öğrenmek, ahirete ait bir şey. Yâniinsan Kur'an'ı öğrendi mi ahireti kurtulur. Tabii, Kur'an-ı Kerim'in içindeki hükümler sadece âhirete ait değil, dünyaya ait hükümler de var.

“—İman bir inanç işidir, ahiret işidir, bir tarafa koyalım!..” Hayır, koyamayız.

³ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.43, no:2244; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.355, no:10871; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XI, s.296, no:10823.

“—Lâiklik var...”

Lâikliği millet doğru düzgün anlayamıyor. Lâiklik devletin işi; kişi inançlı olur, lâik olmaz. Devlet lâik olur, kimsenin inancına karışmaz. Bu devirde, geçtiğimiz aylarda gördünüz, ‘Ben lâikim!’ diyen, ‘Ben devrimciyim!’ diyen insanların yaptıkları iş, çatır çatır lâikliği çiğnemek, lâikliği tepelemek... Çünkü başkasının inancına müdahale ediyor, onu engellemeğe çalışıyor, onu bastırmağa çalışıyor. Onu kendi keyfine getirmeğe çalışıyor. Onun inancına göre yaşamasına mâni olmağa çalışıyor... Bu lâiklik değil, lâikliğin tam aksi, bu zorbalık!.. Lâiklik nedir, devlet lâik olacak ne demek?.. Kimsenin inancına müdahale etmeyecek.

“—E hocam, kimsenin inancına müdâhale etmeyelim, o da, ‘Benim inancım falanca adamın kafasını kesmektir.’ diye elinekılıcı alsın, onun kafasını kessin; olur mu?..”

Olmaz; bir hürriyet, bir başka hürriyetin başladığı yerde biter, oraya kadardır. Başkasının hürriyetine kimse müdahale edemez. Devrimci de edemez, başkası da edemez. Herkesin insan hakları, hürriyetleri vardır. O haklarını, o hürriyetlerini İslâm zaten koruyor, gidip de birisinin kafasını kesin demiyor. Sınırsız bir hürriyet değil demek istiyorum.

Din hürriyeti; kişinin inancına göre ibadet edebilmesi, inancını söyleyebilmesi, inancını çoluk çocuğuna öğretebilmesi, inancına göre ticaretini yapabilmesi, inancına göre giyimini kuşamını yapabilmesi, yaşayışını sağlaması...

Başkasına zarar vermedikten sonra, bunun rahatça yapılmasını sağlamak, lâik devletin görevi... Eğer devlet bir inanca tâbi olur, bir inancı taraf tutar, öteki inanç sahiplerini bastırırsa, lâiklik olmaz, o zaman aksi olur.

O bakımdan, bu günün lâikim diyen insanları lâikliği çiğniyorlar, yâni lâiklik diye diye lâikliği çiğniyorlar. Asıl lâiklik

inancı, inanca göre yaşayışı, söylemeyi, çalışmayı, düşünmeyi, serbest bırakmak... Bunu tek taraflı alıp da, öbür tarafa baskı olarak kullanmak, din düşmanlığı oluyor. O da lâikliğin tamamen zıddı oluyor.

Tabiî buraya nereden geldik? “Kur’an-ı Kerim’i öğrenin!” diyor bu hadis-i şerifte Peygamber Efendimiz; Kur’an’ı öğreneceğiz, tabiî uygulayacağız. Çünkü insanın bir şey öğrenmekten amacı, uygulamaktır. Kur’an-ı Kerim’i de öğreneceksiniz. Allah-u Teâlâ Hazretleri, “Ey îman edenler, içki içmeyin!” diyecek, sen de gidip içki içeceksin. Bu Allah’ın emrine aykırı... Buna Allah’a isyan derler. Allah’a isyan, devlete isyan gibi de değildir, insanın dünyası da âhireti de mahvolur. Tabiî insan öğrendiğini uygulayacak. Müslüman Kur’an’a göre yaşayacak.

Peygamber Efendimiz Kur’an’ın bilinmesini istiyor. Kur’an-ı Kerim’de dünyaya ait işler de var. Yâni, “İçki içme, zina etme, hırsızlık yapma, cana kıyma!” gibi... Bunlar büyük günahlar diye sıralamış. Zaten İslâm bunlardan korumak için gayret gösteriyor, emirleri bu... Ama Kur’an-ı

Kerim’de âhirete âit emirler de var, bilgiler de var. Kur’an-ı Kerim’i öğrenmek dinî bir görev... Bunu öğrenin diyor.

Ama ondan önce Peygamber SAS Efendimiz hadis-i şerifinde bir söz söylemiş: (*Teallemü’r-remye ve’l-kur’ân*) Kur’an-ı Kerim’i öğrenmekten önce söylediği söz *remy*... *Remy* atmak, silah atmak demek... Yâni, “Kur’an ile beraber silah atmayı da öğrenin!” buyuruyor.

Herkes Kur’an-ı Kerim’i öğrenmek ister, her mü’min Kur’an-ı Kerim’i öğrenmek ister. Bu onun ilk vazifesi, Peygamber Efendimiz’in çok tavsiye buyurduğu bir husus ama, ondan evvel “Atıcılığı öğrenin!” diyor. Bu da İslâm’ın hem madde hem mânâ dini olduğunu, hem dünya hem ahiret dini olduğunu gösteren bir misâl...

Peygamber Efendimiz, “Silah atmayı da öğrenin!” diyor. Hattâ, “Çocuklarınıza da öğretin!” diye de başka hadis-i şerifler var. Demek ki silah atmayı da öğrenecek müslüman.

“—Pekiye Peygamber SAS silah atmayı niye mü’minlere tavsiye buyuruyor?..

“—Çünkü cihadda atıcılık önemli bir rol oynar.”

“—Pekiye cihad niçin varolmuş, farz olmuş, niye cihad ediyor insanlar?.. Yâni sulh u sükûn içinde yaşamak varken insanlar niye cihad ediyorlar?..”

Tamam, cihad etmeyelim, kabul, biz sulhu seviyoruz.

وَالصُّلْحُ خَيْرٌ

(النساء: ١٢٨)

(*Ve's-sulhu hayrun*) “Sulh anlaşma, barışma daha iyidir.” (Nisâ, 4/128) Daimâ selâmet, sükûnet, kimseyi üzmemek, incitmemek esastır. Pekiyi, ya düşman saldırırsa ne yapacaksınız?.. Senin ÷lkene düşman saldırdı. Niye askerlik var, niye Millî Savunma Bakanlığı var, niye ordumuz var, niye tarih boyunca hep olmuş?.. Niye her milletin iç âsaişini sağlamak için âsaiş kuvvetleri olmuş, dış emniyetini sağlamak için ordusu olmuş?.. Bir tabiî ihtiyaç olduğu için...

Hattâ canlılar alemine baktığımız zaman, onlarda bile kendilerini savunacak cihazlarla cihazlandıklarını görüyoruz. Yâni her hayvanın yaşadığı ortamda kendi hayatını koruması ve kendisini savunması için, Allah ona bir takım silahlar vermiş. Kimisine pençe vermiş, kimisine iğne vermiş, kimisine boynuz vermiş, kimisine diş vermiş, kimisine kanat vermiş, kimisine zehir vermiş... Bunların her birisi kendisini savunmak için birer silah... Demek ki yaşamak için, hayatını savunmak ihtiyacı olduğundan, bu olacak. Onun için cihadı kimse kötüleyemez.

Avrupalılar müslümanlığı cihad dolayısıyla kötülüyorlar: “—İslâm'da cihad var!” diyorlar.

Pekiyi İslâm'da cihad var da, Hristiyanlık'ta yok mu? Niye haçlılar Haçlı Seferlerini yaptılar?.. Onlarda da var. Yâni İslâm ÷lkelerinde ordu var da, batı ÷lkelerinde ordu yok mu, Çin'de ordu yok mu, Amerika'da, İngiltere'de, Fransa'da,

Almanya’da ordu yok mu?.. Hepsinde var. Hattâ onlar bu orduları, cihân harplerini çıkartmakta, cihânı birbirine katmakta kullandılar. Demek ki, onların hepsi birer kötüleme, karalama ama, kendisi de yaptığı halde karşı tarafı kötülüyor.

Cihad lâzım! Neden?.. Yaşamak için; hayatımızı, yurdumuzu, kendimizi savunmamız için... Cihad için de cihada hazırlanmak gerekiyor. Onun için de, cihadın her türlü alet ve edevâtını hazırlamakla beraber, o alet ve edevatın kullanılmasını da öğrenin diye, Efendimiz Kur’an-ı Kerim’in öğrenilmesinden önce onu koymuş:

(*Teallemü’r-remye ve’l-kur’ân*) “Atıcılığı öğrenin ve Kur’an’ı öğrenin!” buyurmuş. Önce Kur’an’ı söylememiş, atıcılığı söylemiş. Çünkü hürriyet olmayınca, düşman geldiği zaman, düşman saldırınca, insanın Kur’an okuması da mümkün olmuyor.

Az önce televizyonda seyrettik, İsrail’deki zavallı silahsız Filistinlilerin, nasıl pürsilâh, tepeden tırnağa mücehhez, tam teçhizatlı İsrail askerleri tarafından kurşunlanıp, öldürülüp, yerlerde nasıl vahşice sürüklendiğini gördük. Birisi tamamen silahsız, ötekisi pür silah, tepeden tırnağa müsellağ... Zulmediyor, haksızlık ediyor, hakaret ediyor, hürriyetleri tahdit ediyor. Peygamber Efendimiz aleyhinde sözler söylemiş, saldırmış. Ülkeyi gasbetmiş, istilâ etmiş, işgal etmiş...

Tabî bu atıcılık öğrenilecek, bu şart. Buna herkesin memnun ve müteşekkîr olması lâzım! Tabî, atıcılığı öğrenecek de, neyi atacağız

meselesi geliyor. İsrail’de zavallı çocuklar taş atıyorlar veya ellerinde şişeler varsa içine biraz yakıt koyabilmişlerse, onu atıyorlar. Ama öbür taraf, çok daha güçlü silahlarla saldırıyor. Ne atacağız?.. Yâni, düşmanın silahı kadar silah edinmediği zaman, bir müslüman esaret altına düşüyor.

Ermeniler saldırdılar, Azerîlerin topraklarını istila ettiler. Ruslar saldırdılar, Çeçenlerin ülkesini mahvettiler. Sırplar saldırdılar, Boşnakların arazilerini, evlerini, ülkelerinin büyük bir kısmını elde ettiler, katliamlar yaptılar. Onları oralardan çıkardılar, asıl Saraybosna’nın arazisi büyük miktarda kayba uğradı, Sırpların eline geçti.

Demek ki atacağız, atıcılığı öğreneceğiz; iyi silahlar yapmayı da öğreneceğiz. Yâni silahın en iyisini yapmazsan, caydırıcı silahları yapamazsan, o zaman senin taş atmakla olan kahramanlığın sonuç vermiyor, zâlim zulmünü devam ettiriyor. Demek ki, atışı öğrenirken, hem nişan alıp vurmaya öğrenmek, hem de atılacak şey nelerse, onların yapılmasını da öğrenmek herhalde bahis konusu oluyor. Silah sanayii oluyor, silah sanayiinde en iyi usullerin, teknolojinin öğrenilmesi, yenilerinin bulunması söz konusu oluyor.

Biz yenilerini de buluruz. Ben her zaman sohbetlerimde arkadaşlarıma söylerim: Boş durmayın, bir şeyler icâd edin, bulun!.. İnsan aklını kullandı mı, durduğu yerden bir şeyler bulur. Ben de kendime göre oturduğum yerden bir şeyler icâd ediyorum, ortaya koyuyorum, arkadaşlara gösteriyorum. Çok basit bir şey

olabilir ama, hakîkaten hoş a gidiyor. Meselâ, bir evin yapımında bir usûl bulmak, pencerede bir usûl bulmak, daha başka bir şey... İnsanın aklını çalıştırması lâzım!

Evet, “Atıcılığı öğrenin, atılacak şeylerin en güzelini yapmayı öğrenin! En üstün silahları yapmayı, onları en iyi kullanmayı öğrenin!.. Kur’an-ı Kerim’i de öğrenin!” diye Peygamber SAS emrediyor.

Devam ediyor hadis-i şerif burada durmuyor. Buradan tabi bir şeyi çok büyük takdirle gözlüyoruz, hayran kalıyoruz: Peygamber Efendimiz hem bize ahiret adamı olmayı emrediyor, hem de dünyada sağlam bir dünya adamı olmayı emrediyor. Yâni pısrık, ezilen, horlanan, zelil, âciz, nâçiz insanlar olmamamızı, gayretli olmamızı tavsiye ediyor. İslâm dini insanın hem dinini, hem dünyasını kurtarıyor. Hem dine, hem dünyasına hitab ediyor, hem ahiretine hitab ediyor. Bu çok önemli bir husus... Her yönünden mükemmel, eksiksiz bir din olduğunu müşahede ediyoruz, hayran kalıyoruz.

c. Saatlerin Hayırlısı

Sonra öteki cümle önemli... Tabiî ben onu da bastıra bastıra size okumaktan zevk duyuyorum. Peygamber SAS Efendimiz:

وَخَيْرُ سَاعَاتِ الْمُؤْمِنِينَ حِينَ يَذُكُرُ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ

(*Ve hayru sâati'l-mü'mini, hîne yezkürü'llâhe azze ve cel*) “Mü'minin geçirdiği saatlerin en hayırlısı, yaşayarak sarf ettiği saatlerin en hayırlısı, Allah'ı zikrettiği zamanlardır.” diyor.

Sen şimdi ey beni dinleyen aziz ve sevgili kardeşim, ey sevgili Akra dinleyicisi!.. Tamam, namazı kılıyorsun; kılmıyorsan kıl!.. Çünkü Allah'ın en büyük emirlerinden birisi namaz kılmak... Orucu tutuyorsundur. Ramazan tatlı oluyor bizim ülkemizde, el-hamdü lillâh camiler şenleniyor. Zekâtını veriyorsun, tamam. Namaz, oruç, zekât... Hacca da paran varsa gittin veya gitmeyi istiyorsun, “Emekli olursam gideceğim, parayı biriktirdiğim zaman gideceğim!” diyorsun. Pekiyi, Allah'ı zikirle durumun nasıl?..

(*Ve hayru sâati'l-mü'mini, hîne yezkürü'llâhe azze ve celle*) “Mü'minin saatlerinin en hayırlısı Azîz ve Celîl olan Allah'ı zikrettiği zamandır.” buyruluyor. Demek ki en sevgili ibadet, en kıymetli ibâdet, en önemli ibadet Allah'ı zikretmektir.

Şimdi sen kendi kendine sor: Acep sen Allah'ı zikrediyor musun, Allah'ı zikretmeyi biliyor musun?.. Rasûlüllah SAS Efendimiz'in bu kadar hararetle işaret buyurduğu bu sahada, bu konuda durumun nasıl, çalışman nasıl?.. Diyeceksin ki; yâni tahmin ediyorum, bazıları şöyle diyecek:

“—Hocam, el-hamdü lillâh ben müslümanım!”

Tamam, Allah İslâm'ını mübarek eylesin, hayırlı olsun sana...

“–Namazımı kılarım, orucumu tutarım!”

Tamam, iyi ama Peygamber Efendimiz burada Allah’ı zikretmeyi harâretle tavsiye etmiş.

“–Hocam bu zikir meselesi biraz tarikatların işi, biraz dervişlerin işi diye, biraz da gazeteler buna ateş püskürdükleri için, Ramazanda da aleyhine bir sürü çalışmalar, programlar olduğundan, tasavvuf, zikir vs. yerden yere çalındığından, ben de bunu biraz kötü bir şey sanıyordum. Zikir deyince, benim biraz kaşıntılarım, allerjilerim başlıyor, saçlarım diken diken olmağa başlıyor.”

Artık işte bak, kendinin hangi noktada olduğunu gör! Peygamber SAS Efendimiz Allah’ı zikretmeyi tavsiye buyuruyor ve Allah’ı zikretmekle geçirilen dakikaların, zamanların, harcanan vakitlerin en hayırlı vakitler olduğunu söylüyor.

İnsan gününü, zamanını nasıl geçirir?.. Düşünün, çağdaş insanları düşünelim: Bazıları çok iyi eğitim görmüş, kolejlerde okumuş, Amerika’ya gitmiş, gelmiş... filân. Sabahın erken saatinde eşofmanını giyer, o lüks semtte, çınarların altında, deniz kenarında veya rıhtımda koşar. Neden?.. Çağdaş insanlar spor yapar, onun için eşofmanını giymek, spor yapmak lâzım!.. Hanım da yapıyor, hanım da eşofmanını giyiyor, bay-bayan yan yana, dıgıdık dıgıdık idman yapıyorlar, koşturuyorlar. Tamam bu çağdaşlık...

Geliyor bir duş alıyor. Tamam duş almak da çağdaş bir şey... Biz gusül alıyoruz, biz gerici oluyoruz; o duş alıyor, o ilerici oluyor. Sonra ne yapıyor?.. Dişlerini fırçalıyor. Tamam. Aynanın

karşısına geçiyorlar ikisi fışır fışır, fışır fışır dişler fırçalanıyor. E biz de yaparız bunu, biz misvak kullanırız, dişlerimizi her zaman misvaklarız. Tabi diş fırçası da kullanırız, o da caiz. O olmadığı zaman ağız çalkalamak veya parmakla dahi dişleri temizlemek, o da faydalı... Diş temizliğine dinimiz önem veriyor.

Sonra ne yapar?.. Kahvaltı eder, ondan sonra kalkar işine gider. Çalışmak kutsaldır, vazife mukaddestir... Tamam, vazife mukaddestir ama, mukaddes bir vazife öteki mukaddes vazifeyi engellemez. Bazıları, “Vazife mukaddestir, camiye gitmek yok!” diyor. Camiye gitmek de mukaddestir, namaz kılmak da mukaddestir. Vazife mukaddesmiş... Nereden çıkarttın, her vazife mukaddes değil! Kötü vazife yapıyorsan, günah olan bir işte çalışıyorsan, o zaman bu mukaddes bir vazife olmuyor, mülevves bir vazife oluyor.

Ondan sonra, bir güzel iş öteki güzel işi yapmayı engellemez. Yâni, “Ben dişlerimi fırçaladım, binâen aleyh ayaklarım pis pis kokabilir.” diyemezsin!.. Ayaklarını da yıkayacaksın, her şey güzel olacak. “Elbisem kirlili olabilir, vücudumu yıkadım.” diyemezsin, her şey güzel olacak.

Çalışıyor, çalıştıktan sonra geliyor, arkadaşlarına gidiyor, kahveye gidiyor, bilardo oynuyor. Daha çağdaş, daha ilerici olanlar kulübe gidiyorlar, vakit geçiriyorlar...

Gece oluyor, yatıyorlar. Yâni bu insanın yirmi dört saatini bir inceleyin, herkes kendisinin saatlerini incelesin!.. İnsanın saatleri geçiyor,

yirmi dört saati geçiyor; bu saatler nereye gidiyor, ne kadarı hayra gidiyor?..

“—Ama hocam ben senin anlattığın gibi değil de, daha güzel şeylerle vakit geçiriyorum, ama sevabı kaçmasın diye söylemek istemiyorum. Sevaplı işler yapıyorum.”

“—Ne yapıyorsun?..”

“—İşte bir fakire gidiyorum yardım ediyorum, yoksulların imdâdına koşuyorum. Millî bir vazife yapıyorum, veyahut içtimaî bir takım hizmetlere koşturuyorum.”

Tamam vazifeler güzel olabilir ama, “Bu güzel saatlerin, güzel işlere harcanan saatlerin en güzeli Allah’ı zikretmeğe harcanan saatlerdir.” diyor, Peygamber SAS Efendimiz. Böylece Peygamber Efendimiz’in zikretmeyi de tavsiye ettiğini size söylemiş oldum.

Allah’ı zikretmek nasıl olur, ne sûretle olur?.. Nasıl olursa güzel olur?.. Zikrin mânâsı nedir, çeşitleri nedir?.. Bu da tasavvufun işidir. Görüyorsunuz tasavvuf, siz ne kadar istemeseniz de karşınıza çıkıyor, sizin için son derece önemli bir iş olarak görünüyor. Eğer dindarsanız, eğer Kur’an’a inanıyorsanız, hadis-i şerife inanıyorsanız, eğer müslümansanız; bakıyorsunuz, her noktada İslâm’a en güzel hizmet eden müessese tasavvuf müessesesi imiş.

d. İlimiyle Âmil Olmak

Üçüncü hadis-i şerif:

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:⁴

تَعَلَّمُوا مِنَ الْعِلْمِ مَا شِئْتُمْ فَوَاللَّهِ لَا
تُؤْجَرُوا بِجَمْعِ الْعِلْمِ حَتَّى تَعْمَلُوا

(أبو الحسن على بن أحمد في أماليه عن أنس)

RE. 254/2 (*Teallemû mine'l-ilmî mâ şî'tüm*)
“İlimden istediğiniz kadar öğrenin! (*Feva'llàhi lâ tü'cerû bi-cem'i'l-ilmî hattâ ta'melû.*) Vallàhi onunla amel etmedikçe, ilim toplamaktan ecir kazanamazsınız.”

İlminizle âmil olmadıkça, ne kadar ilim öğrenirseniz öğrenin, kıymeti yok! İlminizi, yâni öğrendiklerinizi uygulayacaksınız.

“—Esad Hoca televizyonda güzel konuştu, radyoda güzel söyledi, ben de dinledim.”

Dinlemek yetmez. Dinlediğini insanın uygulaması lâzım, o zaman kıymeti oluyor, sevabı oluyor. Aksi takdirde sevaptan mahrum kalabilir insan. Sadece bilgi yetmiyor, bilgisini uygulaması lâzım!..

İlm-i Ensâb, Arapça ve İlm-i Nücûm

Üç tane hadis-i şerifi böylece sizlere nakletmiş oldum. Ama burada işaretlediğim bir hadis-i şerif var, biraz uzun da olsa, onu da

⁴ *Kenzü'l-Ummâl*, c.X, s.249, no:28719; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XI, s.307, no:10851.

işaretlediğim için okuyarak sohbetimi bitirmek istiyorum. Peygamber Efendimiz bir başka hadis-i şerifinde –bugünkü dördüncü hadis-i şerif oluyor– buyuruyorlar ki:⁵

تَعَلَّمُوا مِنْ أَنْسَابِكُمْ مَا تَصِلُونَ بِهِ أَرْحَامَكُمْ ثُمَّ
انْتَهُوا وَتَعَلَّمُوا مِنَ الْعَرَبِيَّةِ مَا تَعْرَبُونَ بِهِ
كِتَابَ اللَّهِ ثُمَّ انْتَهُوا وَتَعَلَّمُوا مِنَ النُّجُومِ مَا
تَهْتَدُونَ بِهِ فِي ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ ثُمَّ انْتَهُوا

(هـب. عن أبي هريرة)

RE. 254/3 (*Teallemû min ensâbiküm mâ tesılûne bihî erhâmeküm, sümme'ntehû; ve teallemû mine'l-arabiyyeti mâ ta'rabûne bihî kitâba'llâhi, sümme'ntehû; ve teallemû mine'n- nücûmi mâ tehtedûne bihî fi zulûmâti'l-berri ve'l-bahri, sümme'ntehû.*)

Bu o devre götüren, Peygamber Efendimiz'in zamanına sizi götürecek olan bir hadis-i şerif. Herhalde size oradan bir perde açmak, bir sahne göstermek tatlı gelecektir. Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

(*Teallemû min ensâbiküm*) “Neseb ilminizi öğrenin!”

⁵ Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.268, no:1723; Ebû Hüreyre RA'dan. Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.43, no:2248; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.X, s.398, no:29162; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XI, s.306, no:10849.

Arapların ilm-i ensâbı vardı. Soylarını soplarnı çok iyi takib ederlerdi. Birbirlerinin, kendilerinin soylarını çok iyi bilirlerdi. Yâni kaç göbek geriye kadar dedesini sayardı bir Arap. “Ben falanca oğlu, filanca oğlu, filanca oğlu, filanca oğlu, filanca oğlu, filanca oğlu, falanca oğlu, filanca oğlu, filanca oğlu filancayım.” diye ne kadar geriye doğru sayabiliyorsa, o kadar öğünürdü. “Benim dedemin dedesi şöyle adammış, böyle adammış.” diye böbürlenirdi ortaya çıktığı zaman.

Peygamber Efendimiz zamanında, bu ensâb ilmini en iyi bilenlerden birisi de Ebû Bekr-i Sıddîk RA imiş; Allah şefaatine erdirsin... Herkeste ilm-i ensâba rağbet var, herkes soyunu sopunu öğrenmek istiyor. Tabii “Ben falancaldanım!” diye öğünüyor. Peygamber Efendimiz diyor ki:

(*Teallemû min ensâbiküm*) “Soylarnızı, neseblerinizi öğrenin!” Ne kadar, ne miktar?.. (*Mâ tesilûne bihi erhâmeküm*) “Akrabalarınızı tanıyıp onları ziyaret etmek için, onları kayırmanız için, kollamanız için, sıla-i rahim yapmanız için... Yoksa böbürlenmek için değil.”

“—Haa, falanca da benim amcazâdemmiş; gideyim, garibanı bir ziyaret edeyim. Çok fakirmiş, çok düşkünmüş yardımcı olayım!” demek için.

Yâni, insânî bir görev dolayısıyla diyor. Peygamber Efendimiz öğünmeyi uygun görmediğini, aksine bu bilgiyi insânî hizmetlerin îfâsı için kullanmak gerektiğini işaret buyurmuş oluyor.

Biz de soyumuzu sopumuzu bilelim, öğrenelim, akrabamızı tanıyalım! Sonra ne yapacağız? Onları ziyaret edeceğiz, onlarla ilgileneceğiz, sıla-i rahim yapacağız. Şaşırانları doğru yola çekmeğe çalışacağız, hasta olanlara ilaç götüreceğiz, yoksul olanlara yardımda bulunacağız, her türlü insanî, dinî görevleri yapmağa çalışacağız. Bu bir...

Sonra, etrafındakilere tavsiye buyurmuş: (*Sümme'ntehû*) “Sonra işi fazla aşırı götürmeyin!” Yâni ilm-i ensâba fazla dalıp da

birbirinizle çatışma, çekişme böbürlenme, karşılıklı havalı havalı konuşma, hava atma gibi şeyler yapmayın demek.

(*Ve teallemû mine'l-arabiyyeh, mâ ta'rabûne bihî kitâba'llâh*) “Arapça'nın dil bilgisi kaidelerini, lisan kaidelerini, kelime, lügat bilgilerini iyice öğrenin! Ama ne için?.. Bununla Kur'an-ı Kerim'i okuduğunuz zaman, iyice anlamanıza yardımcı olacak miktarda öğrenin! (*Sümme'ntehû*) Sonra işi fazla aşırı götürmeyin!”

Bu ne demek? Yâni, Arapça'yı öğreneceğim derken, “Şiirleri öğreneceğim, şarkıları öğreneceğim, türküleri öğreneceğim, o eski cahiliye devrinin böyle aşk maceralarını anlatan kasidelerini ezberleyeceğim...” filân demeyin!

Peygamber Efendimiz böyle şiiirler hakkında buyurmuş ki:⁶

لَأَنْ يَمْتَلِيَّ جَوْفُ أَحَدِكُمْ قَيْحًا

خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَمْتَلِيَّ شِعْرًا

(ت. عن أبي هريرة)

(*Leen yemtelie cevfü ehadiküm kayhan*) “Sizden birinizin karnını irinle doldurması, (*hayrun lehû*

⁶ Buhârî, *Sahîh*, c.V, s.2279, no:5802; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.39, no:4975; Ebû Ya’lâ, *Müsned*, c.IX, s.424, no:5573; Taberânî, *Mu’cemü’l- Kebîr*, c.XII, s.318, no:13229; Beyhakî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.X, s.244, no:20932; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.384, no:2705; Buhârî, *Edebü’l-Müfred*, c.I, s.301, no:870; Abdullah ibn-i Ömer RA’dan.

Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.1769, no:2258; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1237, no:3760; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.V, s.281, no:26084; Taberî, *Tehzîbü’l-Âsâr*, c.II, s.405, no:523; Ebû Saîd el-Hudrî RA’dan.

Ebû Dâvud, *Sünen*, c.XIII, s.197, no:4356; Tirmizî, *Sünen*, c.X, s.72, no:2778; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.331, no:8357; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XIII, s.95, no:5779; Taberânî, *Mu’cemü’l-Evsat*, c.V, s.205, no:5090; Begavî, *Şerhü’s- Sünneh*, c.VI, s.253; Tahâvî, *Şerhü’l-Maânî*, c.IV, s.296, no:6480; Taberî, *Tehzîbü’l-Âsâr*, c.II, s.403, no:521; Ebû Hüreyre RA’dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.141, no:2852; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.177, no:1535; Ebû Ya’lâ, *Müsned*, c.II, s.172, no:816; Bezzâr, *Müsned*, c.IV, s.14, no:1173; Tahâvî, *Şerhü’l-Maânî*, c.IV, s.295, no:6473; Taberî, *Tehzîbü’l-Âsâr*, c.II, s.399, no:517; Sa’d ibn-i Ebî Vakkas RA’dan.

Tahâvî, *Şerhü’l-Maânî*, c.IV, s.295, no:6472; Taberî, *Tehzîbü’l-Âsâr*, c.II, s.394, no:339; Temmâmü’r-Râzî, *el-Fevâid*, c.I, s.181, no:420, 421; Hz. Ömer RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.III, s.573, no:7954; *Câmiü’l-Ehâdis*, c.XVII, s.309, no:18243.

min en yemtelie ŧi'ran) böyle gnah dolu ŧiirleri ezberleyip hafızasına, ggsne doldurmasından daha hayırlıdır.”

Yâni her ŧeyin faydalısını öğrenmesi lâzım, faydasızını bırakması lâzım! ŧiirin de faydalısını öğrenmesi lâzım, faydasızını bırakması lâzım!

Araplar ŧiiri öğrenirlerdi. “Arapça bilgimi kuvvetlen- diriyorum.” diye ŧiirden kuvvet alırlardı. Tabii onlar, eski cahiliye devrinin ŧairlerinin günah maceralarını, içki maceralarını anlatan ŧiirlerini filân da öğrenirlerdi.

Meselâ ben hatırlıyorum, ŧâirin birisi kendisini medhetmek, öğnmek bâbında diyor ki:

“—Ooo, ben öyle sefalar sürmşmdr ki, geçmiş zamanlarda öyle paralar harcamıŧımdır ki, içki satan meyhane çadırının bayrağını yukarıya çektiirmiŧimdir.”

Yâni eskiden, o devirlerde, oralarda çadırlar kurulurmuş; küplerle, tulumlarla ŧarap satılırmış. Parası olan gelip o ŧarabı alırmış, sarhoŧ olurmuş. Ama içkisi bittiği zaman, adam yukarıya bayrak çekermiş. “Artık gelmeyin, içkim bitti!” mânâsına, uzaktan görsünler diye... ŧâir, “Ben nice meyhane çadırının ŧarabını tüketmişim, bayrak çektiirmiŧim.” diye öğnyor. Yâni küplerle ŧarap içtiğini, tulumlarla ŧarap içtiğini medih yollu söylüyor.

Bunların kıymeti yok... Güzel ŧeyler öğrenilecek. Efendimiz SAS, “Tamam Arapça öğrenin, Kur'an'ı anlamınıza yardımcı olacak kadar... Ondan sonra öteki günah tarafına girmeyin!” diyor.

Sonra, yine devam buyuruyor:

وَتَعَلَّمُوا مِنَ النُّجُومِ مَا تَهْتَدُونَ بِهِ فِي ظُلُمَاتِ
الْبَرِّ وَالْبَحْرِ ثُمَّ انْتَهَوْا

(*Ve teallemû mine'n-nucûmi mâ tehtedûne bihî fî zulûmâtî'l-berri ve'l-bahr*) “Yıldızları da öğrenin!” Yıldız ilmine, *ilm-i nücûm* derlerdi, gökyüzünü, yıldızları anlatan ilimler. Bunun ne kadarını öğrenin?.. “Karanlıkta çölde giderken yönünüzü bulmağa yardım edecek kadarını... Denizde giderken yahut çölde, karada giderken, ‘Haa, şu yıldız şu tarafta, demek ki kuzey taraf şurası, demek ki

güney burası, ben şu tarafa gideceğim!’ diye yönünüzü tayin edecek kadar öğrenin! (*Sümme'ntehû*) Sonra gerisini karıştırmayın, kurcalamayın!”

Neden?.. Eskiden Araplar yıldızlardan meded umarlardı. Yağmur yağdığı zaman, “Falanca yıldız kurban kestik de ondan yağdı, bu yağmur filanca yıldızdandır, onun hürmetinedir.” gibi abuk sabuk, inanca aykırı, küfrü mucib laflar söylerlerdi. O yıldız falı gibi, saçma ilimlere dalmamak şartıyla, faydalı olanları öğrenin demiş oluyor.

Bu hadis-i şeriflerden anlıyoruz ki, her ilmin insana faydalı olan tarafını, Peygamber SAS Efendimiz tavsiye buyuruyor. Zararlı olan tarafına dalmaktan men ediyor. Peygamber SAS Efendimiz:

“—Soy sop ilmini öğrenin de akrabalarınızı tanıyın, insanî vazife yapın!.. Arapça öğrenin, ama işi zevzekliğe, günaha daldırmadan, Kur’an’ı iyi anlamakta kullanın!.. İlm-i nücûmu, yıldız ilmini öğrenin, ama işinize yarayacak, yönünüzü tâyin edecek şekilde kullanın; sonra günah olan, haram olan, efsane olan, safsata olan tarafa dalmayın!” diye ilmî olmayan taraflarını yasaklıyor.

Allah-u Teâlâ Hazretleri cümlemizi nevm-i gafletten ikâz eylesin, yâni gaflet uykusundan uyandırsın... Cümleye hakkı hak olarak görmeyi ve uymayı nasib etsin... Bâtılı bâtıl olarak görüp ondan korunmayı nasib etsin... Cümlenizi sevdiklerinizle, çoluk çocuğunuzla, dostlarınızla beraber iki cihan saadetine erdirsin... Cennetiyle, cemâliyle müşerref eylesin, aziz ve sevgili Akra dileyicileri!

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu’llâhi ve berekâtühû!..

Prof. Dr. Mahmud Es’ad COŞAN

04. 07. 1997 - Ludvigshafen / ALMANYA

[Bütün CUMA SOHBETLERİ’ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

